

World Conference on Social Sciences, Law and Public Policy

Hosted Online from Toronto, Canada

Date: 26th May 2026

Website: <https://econferencia.com>

TA'LIM MUASSASASI FAOLIYATINING TASHKILIIY VA IQTISODIY XUSUSIYATLARI: ZAMONAVIY BOSHQARUV VA STRATEGIK RIVOJLANISH OMILLARI

Omarov Asrorbek

Magistrant, Oriental universiteti, Toshkent sh.

e-mail: omarovasror111@gmail.com

Abstract

This article provides a deep scientific and theoretical analysis of the organizational and economic characteristics of educational institutions in the context of modern educational transformation and the digital economy. The study highlights the management model of educational institutions, economic stability, financial resource management mechanisms, strategic development factors, and the importance of innovative management technologies. It also substantiates the economic nature of educational services, their role in the development of human capital, and mechanisms for increasing the competitiveness of educational institutions.

Keywords: educational institution, educational economics, strategic management, financial resources, economic efficiency, digital transformation, innovative management, human capital, quality of education.

Аннотация

В данной статье представлен углубленный научно-теоретический анализ организационно-экономических характеристик образовательных учреждений в контексте современной трансформации образования и цифровой экономики. Исследование освещает модель управления

World Conference on Social Sciences, Law and Public Policy

Hosted Online from Toronto, Canada

Date: 26th May 2026

Website: <https://econferencia.com>

образовательными учреждениями, экономическую стабильность, механизмы управления финансовыми ресурсами, факторы стратегического развития и важность инновационных технологий управления. Также обосновывается экономическая природа образовательных услуг, их роль в развитии человеческого капитала и механизмы повышения конкурентоспособности образовательных учреждений.

Ключевые слова: образовательное учреждение, экономика образования, стратегическое управление, финансовые ресурсы, экономическая эффективность, цифровая трансформация, инновационное управление, человеческий капитал, качество образования.

XXI asrda ta'lim tizimi jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotini belgilovchi ustuvor sohalardan biriga aylandi. Jahon miqyosida kechayotgan globallashuv jarayonlari, raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi va bilimlar iqtisodiyotiga o'tish ta'lim muassasalari faoliyatini yangicha yondashuvlar asosida tashkil etishni talab qilmoqda. Shu sababli ta'lim muassasalarining tashkiliy va iqtisodiy faoliyatini takomillashtirish bugungi kunning dolzarb ilmiy-amaliy muammolaridan biri hisoblanadi.

Zamonaviy ta'lim muassasasi nafaqat pedagogik faoliyat yurituvchi ijtimoiy institut, balki murakkab iqtisodiy tizim sifatida ham faoliyat olib boradi. U o'z faoliyati davomida moliyaviy resurslarni boshqaradi, strategik rejalashtirishni amalga oshiradi, inson kapitalini rivojlantiradi va innovatsion texnologiyalarni joriy etadi.

Mamlakatimizda amalga oshirilayotgan ta'lim islohotlari, oliy ta'lim muassasalariga akademik va moliyaviy mustaqillik berilishi, davlat-xususiy

World Conference on Social Sciences, Law and Public Policy

Hosted Online from Toronto, Canada

Date: 26th May 2026

Website: <https://econferencia.com>

sheriklik mexanizmlarining rivojlantirilishi ta'lim muassasalari faoliyatining iqtisodiy asoslarini yanada mustahkamlashni talab etmoqda.

Ta'lim muassasasi murakkab ochiq tizim bo'lib, u tashqi va ichki omillar ta'sirida faoliyat yuritadi. Mazkur tizimning samaradorligi boshqaruv mexanizmlarining to'g'ri tashkil etilishiga bog'liqdir.

Ta'lim muassasasining tashkiliy tuzilmasi quyidagi tarkibiy qismlardan iborat:

- strategik boshqaruv organlari;
- akademik boshqaruv tizimi;
- ma'muriy boshqaruv;
- moliyaviy-iqtisodiy bo'limlar;
- axborot-kommunikatsion xizmatlar;
- ilmiy va innovatsion markazlar.

Mazkur tarkibiy qismlar o'zaro integratsiyalashgan holda faoliyat yuritadi va ta'lim jarayonining samaradorligini ta'minlaydi.

Zamonaviy ta'lim muassasasida strategik boshqaruv:

- uzoq muddatli rivojlanish konsepsiyasini ishlab chiqish;
- raqobatbardoshlikni oshirish;
- xalqaro integratsiyani rivojlantirish;
- moliyaviy risklarni boshqarish;
- innovatsion faoliyatni qo'llab-quvvatlash kabi vazifalarni bajaradi.

Peter Druker, M.Porter va H.Mintzberg kabi olimlarning boshqaruv nazariyalari ta'lim menejmentida strategik yondashuvning muhimligini asoslab beradi.

Ta'lim muassasasining iqtisodiy faoliyati o'ziga xos xususiyatlarga ega bo'lib, u jamiyatning intellektual salohiyatini rivojlantirishga qaratilgan.

T.Shuls va G.Bekker tomonidan ishlab chiqilgan inson kapitali nazariyasiga ko'ra, ta'lim iqtisodiy rivojlanishning asosiy omillaridan biridir. Ta'limga yo'naltirilgan investitsiyalar:

World Conference on Social Sciences, Law and Public Policy

Hosted Online from Toronto, Canada

Date: 26th May 2026

Website: <https://econferencia.com>

- mehnat unumdorligini oshiradi;
- innovatsion salohiyatni rivojlantiradi;
- iqtisodiy o‘shishni jadallashtiradi.

Shu sababli zamonaviy davlatlarda ta’lim xarajatlari strategik investitsiya sifatida qaralmoqda.

Zamonaviy ta’lim muassasalari faoliyatida moliyalashtirishning ko‘p manbali modeli shakllanmoqda. Moliyaviy resurslar quyidagilar hisobidan shakllanadi:

- davlat budjeti;
- kontrakt asosidagi tushumlar;
- xalqaro grantlar;
- ilmiy loyihalar;
- homiylik mablag‘lari;
- innovatsion faoliyatdan olinadigan daromadlar.

Moliyaviy manbalarning diversifikatsiyasi iqtisodiy barqarorlikni ta’minlovchi muhim omil hisoblanadi.

Moliyaviy rejalashtirish:

- xarajatlarni prognozlash;
- budjetni optimallashtirish;
- resurslardan samarali foydalanish;
- iqtisodiy xavflarni kamaytirishga xizmat qiladi.

Strategik moliyaviy rejalashtirishsiz ta’lim muassasasining uzoq muddatli rivojlanishini ta’minlash qiyin hisoblanadi.

Ichki nazorat tizimi:

- moliyaviy intizomni mustahkamlaydi;
- noqonuniy xarajatlarning oldini oladi;
- mablag‘lardan maqsadli foydalanishni ta’minlaydi;
- boshqaruv samaradorligini oshiradi.

World Conference on Social Sciences, Law and Public Policy

Hosted Online from Toronto, Canada

Date: 26th May 2026

Website: <https://econferencia.com>

Bugungi kunda ichki audit tizimi ta'lim muassasalarida korporativ boshqaruvning muhim elementi sifatida qaralmoqda.

Ta'lim muassasasining iqtisodiy samaradorligi:

- moddiy-texnik bazadan foydalanish darajasi;
- pedagogik resurslar sifati;
- ilmiy faoliyat natijalari;
- innovatsion loyihalar samaradorligi bilan belgilanadi.

Iqtisodiy samaradorlik ko'rsatkichlari ta'lim sifatiga ham bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Raqamli iqtisodiyot sharoitida ta'lim muassasalari faoliyatida innovatsion boshqaruv texnologiyalari muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Elektron boshqaruv:

- hujjat aylanishini avtomatlashtiradi;
- moliyaviy monitoringni tezlashtiradi;
- boshqaruvning shaffofligini oshiradi;
- inson omili bilan bog'liq xatolarni kamaytiradi.

Bugungi kunda ERP, LMS va avtomatlashtirilgan buxgalteriya tizimlari ta'lim boshqaruvining ajralmas qismiga aylanmoqda.

Sun'iy intellekt asosidagi texnologiyalar:

- moliyaviy tahlilni avtomatlashtirish;
- risklarni prognozlash;
- ta'lim sifatini monitoring qilish;
- boshqaruv qarorlarini optimallashtirish imkonini beradi.

Kelgusida AI texnologiyalari ta'lim menejmentining asosiy komponentlaridan biriga aylanishi kutilmoqda.

Amaliyotda quyidagi muammolar mavjud:

- moliyaviy resurslarning yetishmasligi;

World Conference on Social Sciences, Law and Public Policy

Hosted Online from Toronto, Canada

Date: 26th May 2026

Website: <https://econferencia.com>

-
- byurokratik boshqaruv tizimi;
  - raqamli kompetensiyalarning pastligi;
  - innovatsion boshqaruv mexanizmlarining sust rivojlanganligi;
  - xalqaro standartlarga mos boshqaruv tizimining yetarli shakllanmaganligi.

Mazkur muammolarni hal etish uchun:

1. boshqaruvni decentralizatsiya qilish;
2. moliyaviy mustaqillikni kengaytirish;
3. raqamli transformatsiyani jadallashtirish;
4. xalqaro tajribalarni joriy etish;
5. strategik menejment tizimini rivojlantirish zarur.

Ta'lim muassasasi faoliyatining tashkiliy va iqtisodiy xususiyatlari zamonaviy ta'lim tizimining samaradorligini belgilovchi muhim omillardan biridir. Ta'lim muassasasining barqaror rivojlanishi samarali boshqaruv, moliyaviy resurslardan oqilona foydalanish va innovatsion texnologiyalarni joriy etishga bog'liqdir.

Shuningdek, raqamli iqtisodiyot sharoitida strategik boshqaruv mexanizmlarini takomillashtirish, ichki moliyaviy nazoratni kuchaytirish va sun'iy intellekt asosidagi boshqaruv tizimlarini joriy etish ta'lim muassasalarining raqobatbardoshligini oshiradi.

Kelgusida ta'lim muassasalarining iqtisodiy faoliyatini xalqaro standartlar asosida tashkil etish hamda innovatsion boshqaruv texnologiyalarini keng joriy qilish ta'lim sifatining yanada oshishiga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni.
2. O'zbekiston Respublikasining "Buxgalteriya hisobi to'g'risida"gi Qonuni.
3. O'zbekiston Respublikasi Budjet kodeksi.

World Conference on Social Sciences, Law and Public Policy

Hosted Online from Toronto, Canada

Date: 26th May 2026

Website: <https://econferencia.com>

-
4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining PF-60-son Farmoni, 2022-yil 28-yanvar.
  5. Drucker P. Management Challenges for the 21st Century. – New York, 2019.
  6. Porter M. Competitive Advantage. – New York: Free Press, 2018.
  7. Becker G. Human Capital Theory. – Chicago, 2017.
  8. Mintzberg H. Structure in Fives: Designing Effective Organizations. – London, 2020.
  9. OECD Education Policy Outlook. Paris, 2023.
  10. UNESCO Global Education Monitoring Report. Paris, 2022.
  11. Abdukarimov B.A. Ta’lim iqtisodiyoti asoslari. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2022.
  12. Karimov U.R. Ta’lim menejmenti va strategik boshqaruv. – Toshkent, 2021.
  13. Saidov A.X. Ta’lim tizimida moliyaviy boshqaruv metodologiyasi. – Samarqand, 2023.